

НЕОФРАЗЕОЛОГИЗАЦИЯТА В БЪЛГАРСКИЯ ЕЗИК (В СЪПОСТАВКА С РУСКИ)

Диана Благоева

ИНСТИТУТ ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“ ПРИ БАН
d.blagoeva@ibl.bas.bg

Обект на анализ в статията са новите фразеологични единици, навлезли в български език в края на 20. и началото на 21. век. За съпоставка е привлечен руски езиков материал. Разглеждат се най-активните механизми за формиране на нови фразеологизми и се представят източниците за обогатяване на българския и руския фразеологичен фонд. Обръща се внимание на активни процеси като експанзията на новата разговорна фразеология, проникването в общоупотребимия език на фразеологизми от различни социолекти, от езика на рекламата, от медийния и политическия дискурс, от определени субстандартни пластове. Отделено е място и на калкирането на фразеология от някои западноевропейски езици (предимно от английски) като проява на езиковата глобализация.

Ключови думи: фразеология, неофразеологизми, български език, руски език

NEOPHRASEOLOGIZATION IN BULGARIAN (IN COMPARISON WITH RUSSIAN)

DIANA BLAGOEVA

INSTITUTE FOR BULGARIAN LANGUAGE, BULGARIAN ACADEMY OF SCIENCES
d.blagoeva@ibl.bas.bg

The article deals with new phraseological units which came into existence in the Bulgarian language at the end of the 20th and the beginning of the 21st century. New phrasemes in Russian are considered as well for the purposes of comparison. The most active mechanism for the formation of new phraseological units in both languages is discussed. Attention is also paid to the sources for enriching the phraseological stock of the studied languages. The expansion of colloquial units and the penetration of phrasemes from the language of various social groups, the language of advertising and media discourse, the language of public figures and the language of subcultures have had a significant impact on the phraseological system. Another source of enrichment is the transfer (loan translation) of phraseological units from some West European languages, especially from English.

Keywords: phraseology, new phraseological units, Bulgarian language, Russian language

ЛИТЕРАТУРА

- Алефиренко 2008: *Алефиренко, Н. Ф.* Фразеология в свете современных лингвистических парадигм. Москва, Элпис.
- Алефиренко, Семенов 2009: *Алефиренко, Н. Ф., Н. Н. Семенов.* Фразеология и паремиология. Москва, Издательство „Флинта“, Издательство „Наука“.
- Армянов 2011: *Армянов, Г.* Социалният опит в изграждането и развитието на социолектите. – В: *Езикът и социалният опит.* София, Международно социолингвистическо дружество, с. 128–132.
- Баско 2016: *Баско, Н. В.* Фразеологические неологизмы русского политического дискурса. – *Политическая лингвистика*, 1(55), с. 58–65.
- Баско 2018: *Баско, Н. В.* Фразеологические неологизмы в русском языке: семантика, этимология, функционирование. – *Филологические науки. Вопросы теории и практики*, 3(81), с. 64–66.
- Благоева, Колковска 2009: *Благоева, Д., С. Колковска.* Семантична прозодия на някои групи каузативни глаголи в българския език (корпусно базирано изследване). – In: *Bulharská a slovenská lexikografia v zjednotenej Európe.* Bratislava, Slavistický ústav Jána Stanislava SAV, Велико Търново, ИК „Знак’94“, с. 58–72.
- Благоева, Сосновски, Колковска 2018: *Благоева, Д., В. Сосновски, С. Колковска.* Фразеологични иновации в българския и полския език. – *Балканистичен форум*, 3, с. 9–20.
- Бонджолова 2015: *Бонджолова, В.* Особенности на рекламния език и стил. Лексикален аспект. Велико Търново, Фабер.
- Буцева и др. 2009–2014: *Буцева, Т. Н. и др.* Новые слова и значения. Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 90-х гг. Т. 1–3. Санкт-Петербург, Дмитрий Буланин.
- Вальтер 2008: *Вальтер, Х.* Процессы неологизации в современной русской и славянской фразеологии. – *Przegląd Rusycystyczny*, 4, s. 27–39.
- Георгиева 2011: *Георгиева, Ст.* За характера на фразеологичните неологизми в българския език. – В: *Езиковедски изследвания в чест на проф. Сийка Спасова-Михайлова.* София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 163–170.
- Георгиева, Величкова 2008: *Георгиева, Ст., С. Величкова.* Фразеологичните неологизми в българския език и техните съответствия в други славянски езици. – В: *Славянска филология.* Т. 24. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“, с. 286–299.
- Гудков 2003: *Гудков, Д. Б.* Теория и практика межкультурной коммуникации. Москва, Гнозис.
- Калдиева-Захариева 2013: *Калдиева-Захариева, Ст.* Българска лексикология и фразеология. Т. 2. Българска фразеология. София, Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.

- Караулов 1987: *Караулов, Ю. Н.* Русский язык и языковая личность. Москва, Наука.
- Кирякова-Динева 2008: *Кирякова-Динева, Т.* За фразеологизацията. Някои нови модели при възникването на новите фразеологизми. – Езиков свят, 6, с. 52–56.
- Колковска, Благоева 2017: *Колковска, С., Д. Благоева.* Детерминологизацията и нейната роля в неологизационните процеси в съвременния български език (в съпоставка с полски). – В: Българско-полски студии. София, Авангард Прима, с. 60–90.
- Константинова 2008а: *Константинова, Д.* За някои фразеологични неологизми в българския език. – В: Славистични проучвания. Велико Търново, УИ „Св. св. Кирил и Методий“, с. 57–66.
- Константинова 2008б: *Константинова, Д.* Фразеологични неологизми в българския език, мотивирани от обществено-политическия живот след промените през 1989 г. – In: Mokienko W., Walter, H. (eds.). Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich. 3. Frazologia. Greifswald – Opole, Universität Greifswald, Institut für Slawistik, Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej, s. 297–304.
- Константинова 2013: *Константинова, Д.* Неологизмите и фразеологичните неологизми при преподаване на български език като чужд. – Opera Slavica, 4, s. 215–220.
- Кунин 1980: *Кунин, А. В.* Фразеологическая деривация в английском языке. – В: Вопросы словообразования и фразеологизации в германских языках. Москва, с. 155–162.
- Кювлиева-Мишайкова 2005: *Кювлиева-Мишайкова, В.* За някои нови фразеологизми в българския език в годините на прехода (1990–2005). – Slavica Slovaca, 2, s. 140–143.
- Кювлиева-Мишайкова 2008: *Кювлиева-Мишайкова, В.* Корупцията, престъпността и политическите нрави във фразеотворчеството в българския език в посттоталитарното общество (1989–2006). – In: Mokienko W., H. Walter (red.). Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich. 3. Frazologia. Greifswald – Opole, Universität Greifswald, Institut für Slawistik, Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej, s. 268–273.
- Мокиенко 2006: *Мокиенко, В. М.* Лексические и фразеологические неологизмы: общее и различное. – В: Русская академическая неография (к 40-летию научного направления). Санкт-Петербург, Лема, с. 116–121.
- Мокиенко 2016: *Мокиенко, В. М.* Русские лихие девяностые в лексикографическом зеркале. – В: Лексикографията в началото на XXI в. София, АИ „Проф. Марин Дринов“, с. 498–515.
- Нахимова 2007: *Нахимова, Е. А.* Прецедентные имена в массовой коммуникации. Екатеринбург, Уральский государственный педагогический университет.

- Недкова 2015: *Недкова, Е.* Фразеограматическа характеристика на фразеологичните иновации в българския език. – В: Научное наследие академика В. И. Борковского и современная русская словесность. Материалы Международной научной конференции. Волгоград, Волгоградский государственный университет, с. 304–311.
- Недкова 2017: *Недкова, Е.* Основни концептосфери на фразеологичните иновации в българския език. – В: Арnaudов сборник, т. 9. Русе, ЛЕНИ-АН, с. 429–432.
- Ничева 1987: *Ничева, К.* Българска фразеология. София, Наука и изкуство.
- Нишева 2018: *Нишева, Б.* Неографското представяне на фразеологичните неологизми в българския и в чешкия език. – In: *Slovanská lexikografie počátkem 21. století.* Praha, Slovanský ústav AV ČR, s. 347–354.
- Парзулова 2015: *Парзулова, М.* За езиковата игра в българските медии. – В: Лингвистиката: история, предизвикателства, перспективи. Благоевград, УИ „Неофит Рилски“, с. 291–297.
- Пернишка, Благоева, Колковска 2001: *Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска.* Речник на новите думи и значения в българския език. София, Наука и изкуство.
- Пернишка, Благоева, Колковска 2010: *Пернишка, Е., Д. Благоева, С. Колковска.* Речник на новите думи в българския език (от края на XX и началото на XXI век). София, Наука и изкуство.
- Петрова 2010: *Петрова, Н. В.* Эволюция понятия „прецедентный текст“. – Вестник Иркутского государственного лингвистического университета, с. 176–182.
- Петрова, Денизов 2014: *Петрова, Р., Б. Денизов.* За прецедентните текстове и лингвокултурологията. – Научни трудове на Русенския университет, т. 53, серия 5.2, с. 204–210.
- РБЕ 2001: Речник на българския език. Т. 1 (А–Б). 2. доп. и прераб. изд. София, АИ „Проф. Марин Дринов“, ЕТ „ЕМАС“.
- РБЕ 2006: Речник на българския език. Т. 3 (Г–Деятел). 2. доп. и прераб. изд. София, АИ „Проф. Марин Дринов“, ЕТ „ЕМАС“.
- Скнарев 2014: *Скнарев, Д. С.* Неофразеологизм как средство создания образа в рекламном дискурсе. Электронный научный журнал Современные проблемы науки и образования, 4. <<https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=14127>> (дата на достъп: 23.01.2018).
- Степанова 2011: *Степанова, Л.* (ред.) Словарь новой русской лексики и фразеологии. Oloмоус.
- Хаджиева, Манова 2019: *Хаджиева, Е., Р. Манова.* Нови фразеологизми в българската разговорна практика на чужденци. – В: Доклади от Международната годишна конференция на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ (София, 14–15 май 2019 година). София, Изд. на БАН „Проф. Марин Дринов“, с. 83–90.

- Mokienko, Walter 2008: *Mokienko W., H. Walter* (eds.). *Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich*. 3. *Frazeologia*. Greifswald – Opole, Universität Greifswald, Institut für Slawistik, Uniwersytet Opolski, Instytut Filologii Polskiej.
- Sosnowski, Blagoeva, Tymoshuk 2018: *Sosnowski, W., D. Blagoeva, R. Tymoshuk*. *New Bulgarian, Polish, and Ukrainian phraseology and language corpora*. – *Cognitive Studies/Études Cognitives*, 18, pp. 1–14. <<https://doi.org/10.11649/cs.1768>>.

✉ Проф. д-р Диана Благоева

Секция за българска лексикология и лексикография
Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“ при БАН
бул. „Шипченски проход“ 52, бл. 17, 1113 София, България